

Pledoarie pentru o terminologie unitară și compatibilă în domeniul securității naționale

A plea for a unified and compatible national security terminology

Mrd. Adrian GHENADE*

BSc. Leon-Andrei TOADER**

Drd. Șerban-Dan PREDESCU***

Drd. Elena (TUDOR) ONU****

*Academia Națională de Informații Mihai Viteazul, București, România
e-mail: ghenadeadrian@yahoo.com

**Medialogy Faculty of Aalborg University, Aalborg, Danemarca
e-mail: leontoader93@gmail.com

***Școala Națională de Științe Politice și Administrative, București, România
e-mail: predescu_serban@yahoo.com

****Școala Națională de Științe Politice și Administrative, București, România
e-mail: e.tudor37@yahoo.com

Abstract

Terminologia din domeniul securității este un subiect tabu și vag în România. Analizând discursul public al politicienilor sau textul strategiilor naționale, observăm de multe ori existența unei confuzii în folosirea corectă a termenilor securitate, apărare și siguranță. Această confuzie creează probleme de natură teoretică și practică, ce se reflectă în neînțelegeri la nivel instituțional în materie de atribuții, în percepții greșite ale societății cu privire la rolul anumitor organizații și în neutilizarea adecvată a potențialului de colaborare dintre societate și mediul militar. Soluția adecvată pentru aceste probleme este aceea de formare a unei culturi de securitate care să producă deprinderea unor noțiuni elementare din acest domeniu. Pentru realizarea acestui deziderat, considerăm esențial ca, în materie de terminologie a securității, să existe o cunoaștere și o folosire adecvată a principalelor concepte, care să producă astfel o ordine și o clarificare în înțelegerea proceselor prin care este realizată securitatea, apărarea și siguranța.

Security terminology is a contentious and unclear topic in Romania. By analyzing the public speeches of politicians or national strategy texts, we often notice the presence of confusion regarding the correct use of the terms: security, defence, and safety. This confusion gives rise to both theoretical and practical problems, manifested in misunderstandings at the institutional level regarding their respective roles, society's misconceptions about the functions of certain organizations, and the failure to harness the collaborative potential between society and the military sector. The appropriate solution to address these issues is the cultivation of a security culture that fosters a grasp of fundamental concepts in this field. To achieve this objective, it is considered essential to have adequate knowledge and usage of the main concepts related to security terminology. This will bring order and enhance understanding of the processes involved in achieving security, defence, and safety.

Cuvinte-cheie:

securitate; apărare; siguranță; terminologie; strategie; lege; informație; inteligență.

Keywords:

security; defense; safety; terminology; strategy; law; information; intelligence.

Obiectivele articolului

Prezentul articol constituie o pledoarie pentru utilizarea corectă și adecvată a termenilor și conceptelor din sfera terminologiei specifice ariei securității naționale. Utilizarea, înțelegerea și operarea corectă cu aceste concepte sunt fundamentale atât pentru activitatea din domeniul informațiilor (partea aplicată), cât și pentru analiza și înțelegerea la nivel teoretic a activităților specifice domeniului culturii de securitate atât de către mediul civil, cât și de către mediul politic. Totodată, domeniul studiilor de intelligence fiind unul relativ tânăr la nivel mondial, spectrul și mediul academic din România trebuie să învețe să utilizeze corect noțiunile din terminologia securității, necesitatea fiind constituită atât de integrarea în mediul academic internațional, cât și de relevanța cercetării produse de mediul academic românesc pentru cultura de securitate națională și internațională.

Fiind un spectru larg care cuprinde o multitudine de termeni, în cadrul acestui articol vom analiza terminologic și conceptual noțiunea de *securitate*, un concept complex care este de cele mai multe ori utilizat în mod eronat în România.

Terminologie. Concept. Termen – Importanța în lingvistică

Terminologia reprezintă totalitatea termenilor de specialitate folosiți într-o disciplină sau într-o ramură de activitate (Dexonline 2023).

Făcând tranziția de la cadrul general la cadrul specific, observăm că elementul central care constituie acest domeniu este reprezentat de elementul „termen”, care poate fi redat prin intermediul unui cuvânt, expresie sau modalitate de exprimare.

Datorită faptului că domeniul lingvistic este unul fluid, putem observa cum de-a lungul timpului, anumiți termeni și-au pierdut semnificația lor primară. Analizând cauzele care stau la baza schimbării sensului anumitor termeni, putem observa că această modificare derivă fie din cauze de natură lexico-gramaticală (de cele mai multe ori, fiind rezultatul unui consens academic, schimbarea apărând ca urmare a anumitor norme lingvistice introduse în limbă), fie pe fondul împrumutului cultural și lingvistic din alte limbi (de unde derivă un număr însemnat de neologisme care îmbogățesc sfera terminologică), fie pe fondul încrucișării lingvistice a două/sau mai multor limbi din familii lingvistice distincte (sinteză de unde rezultă apariția unei noi limbi care are în componența sa elemente din mai multe familii lingvistice), fie pe fond politico-ideologic (unde utilizarea anumitor termeni/terminologie este încadrată într-un anumit trend).

Modificările de natură terminologică intervenite pe fond politico-ideologic sunt adeseori și cele mai profunde la nivelul modificărilor din sfera terminologiei. Aceste modificări sunt încărcate cu o valență emoțională, care încadrează uneori termenii în două categorii: pozitivi și negativi. În acest sens, termeni precum libertate, egalitate, democrație capătă o conotație pozitivă, ei făcând parte din terminologia utilizată în aria democrației liberale. La nivelul terminologiei din sfera negativă, putem constata

că aceasta este compusă din termeni denigratori și jignitori pentru anumite persoane, acești termeni fiind negativi prin natura evenimentelor istorice în baza cărora s-au format sau sunt termeni în sine creați cu scopul de a denigra. De asemenea, la nivelul terminologiei din sfera politico-ideologică, se poate remarca și o foarte mare volatilitate între natura pozitiv-negativ acceptată de către populație, de-a lungul istoriei, anumiți termeni cunoscând o astfel de tranziție. Drept exemplu sugestiv, putem utiliza termenul de „naționalism”, termen care s-a aflat în ambele spectre.

Raportându-ne la nivelul secolului XIX, *Secolul Națiunilor*, naționalismul era un cuvânt care, prin încărcătura conceptuală pozitivă cu care era atribuit, se încadra în terminologia de natură pozitivă și eroică, naționalismul constituind principala modalitate de naștere a națiunilor și a noilor state, fiind principala ideologie care constituia nașterea noilor națiuni și principala armă împotriva imperialismului (care, la nivel conceptual, începea să capete tot mai multe conotații negative). Făcând tranziția către secolul XXI, observăm că termenul de naționalism este un termen din sfera negativă, acesta fiind asociat cu termeni precum rasism și extremă dreapta, naționaliștii fiind opozanții actualelor valori promovate în societate.

Astfel, putem observa că termenii pot suferi de-a lungul timpului anumite schimbări la nivelul conotațiilor care le sunt atribuite, pe fond de natură emoțională, socială și politică ei putând să devină fie termeni pozitivi, fie termeni negativi, conotațiile fiind stabilite de către norme, cultura și cutumele sociale.

„Securitatea noastră cea de toate zilele” (Leahu 2021, 123)

În baza exemplului de mai sus, se nasc astfel întrebările: „Care este momentul când terminologia începe să capete nuanțe opuse la nivelul conotației atribuite?”, „Cât de lentă sau de rapidă este această schimbare?” și „Cât de uniformă este această schimbare la nivelul societății/societăților?”

La nivelul acestor întrebări, putem identifica un răspuns care implică atât o aplicabilitate generală (fiind, spre exemplu, același pentru statele care au sistemul politic și social asemănător), cât și o aplicabilitate diferențiată, determinate de specificul cultural și istoric al fiecărei societăți/regiuni/țări.

Astfel, la toate întrebările de mai sus, răspunsul este constituit de *variație*, schimbarea, modificarea conotației terminologice fiind determinată de factori precum emoția pe care o provoacă utilizarea termenului (conversațională sau scrisă), conotația pe care a avut-o de-a lungul timpului termenul, evenimentele majore cu care în mod conștient sau inconștient a fost și este asociat termenul respectiv și opacitatea și conservatorismul societății față de schimbările culturale intervenite în interiorul acesteia.

Deși, de cele mai multe ori, schimbarea de factură conotativă s-a produs în timp, în generații, rezultatul final părând a fi chiar ceva ușor natural pentru anumite

domenii cu caracter sensibil, precum securitatea, schimbarea ar trebui accelerată. În acest sens, cel mai sugestiv exemplu la nivelul securității este cazul reprezentat de România în materie de cultură de securitate. În mod paradoxal, deși termenul de securitate este adeseori asociat cu starea de siguranță, încredere sau precauție, la nivelul societății românești acesta este unul dintre termenii peiorativi, care generează emoții și stări de teamă, anxietate sau chiar neliniște.

De ce termenul de securitate este un termen peiorativ în societatea românească?

Conotațiile negative cu care este asociat cuvântul *securitate* au rădăcini destul de adânci în trecutul istoric al României, ele avându-și originea în a doua jumătate a secolului XX, în timpul regimului comunist.

Securitatea (denumirea uzuală a Departamentului Securității Statului) a fost serviciul de informații din România în cadrul regimului comunist. Fondată oficial prin decretul nr. 221 al Marii Adunări Naționale, din data de 28 august 1948, Securitatea a avut rolul de poliție politică, fiind un instrument utilizat de partidul unic aflat la putere. În mod neoficial, Securitatea a început să acționeze pe teritoriul României după lovitura de stat din data de 23 august 1944, aceasta fiind creată după modelul NKVD-ului de către SMERȘ (Leahu 2021, 125). Astfel, Securitatea a funcționat pe teritoriul României pentru o perioadă de mai bine de 40 de ani, aceasta fiind desființată în urma Revoluției din 1989, în baza deciziei Frontului Salvării Naționale, din data de 30 decembrie 1989.

Având rolul de poliție politică, Securitatea în regimul comunist a fost însărcinată cu înlăturarea și arestarea criticilor și disidenților care erau împotriva regimului. Metodele utilizate în exercitarea atribuțiilor sale erau diferite, acestea variind de la interogatorii până la eliminarea fizică a persoanelor considerate că nu respectă normele sociale, etice și morale impuse de către partid. Astfel, prin intermediul tehnicilor și metodelor utilizate, aceasta a reușit să pătrundă profund în mentalul colectiv al populației, existând credința că Securitatea este omniprezentă și omnipotentă, orice cetățean putând fi colaborator al Securității sau chiar membru în cadrul acesteia.

De aceea, pentru o perioadă de mai bine de 40 de ani, societatea românească a trăit cu profunda teamă și idee că este constant urmărită, orice deviație de la normele sociale fiind echivalentul direct cu interogarea, perchiția sau chiar eliminarea fizică, Securitatea fiind factorul asociat cu aceste efecte. Astfel, principala emoție și conotație cu care a fost înzestrat termenul de securitate în cadrul regimului comunist a fost frica, el încadrându-se în spectrul colocvial al cuvintelor din sfera cu conotații negative. Astfel, putem observa că uneori în sfera conotației emoționale în materie de înzestrare a termenilor, poate apărea și factorul disonanței cognitive, în care, într-un mod paradoxal, termeni precum securitate, deși, prin natura asociativă, fac parte din sfera siguranței și încrederii (fiind creați tocmai pentru a exprima aceste lucruri),

prin raportarea la evenimente negative din trecut, aceștia ajung să transmită exact contrariul, constituit de neliniște și teamă.

Astfel, la nivelul societății românești, termenul de securitate încă este încărcat cu valențe negative la nivel social, cadrul terminologic având așadar valențe negative și la nivel social.

Care sunt factorii care au contribuit la transformarea termenului securitate într-un termen cu conotații negative?

Așa după cum am specificat mai sus, Securitatea, ca instituție de sui-generis, a activat o perioadă îndelungată pe teritoriul României, acțiunile ei având consecințe foarte negative asupra mentalului colectiv. Și totuși, au trecut mai bine de 30 de ani de când Securitatea, ca instituție, a fost desființată. De ce continuă ca termenul de securitate să fie în continuare unul peiorativ? Aici, considerăm că răspunsurile au la bază o triplă cauzalitate.

În primul rând, considerăm că o vină însemnată o are presa care propagă constant știri despre vechea instituție a Securității și pe care o asociază constant cu Serviciul Român de Informații (instituție care nu are nicio continuitate și legătură cu vechiul Departament al Securității Statului), inducând astfel ideea că SRI ar fi de fapt moștenitorul de facto al acesteia și că, în SRI, activează aceleași persoane care activau în vechea Securitate.

În al doilea rând, un alt factor care a contribuit substanțial la denaturarea conceptului este reprezentat de clasa politică ce se acuză în mod constant reciproc fie de legături cu fosta Securitate, la nivel de colaborare sau de integrare în cadrul structurilor, fie de așa-zisele intervenții ale SRI în politică, fapt ce asociază din nou SRI cu o instituție politizată (cum era vechea Securitate), și nu cu o instituție care se ocupă de intelligence.

Nu în ultimul rând, un alt factor care are o pondere însemnată în crearea acestei confuzii este constituit de comunicarea deficitară, întrucât nu există încă, din păcate, campanii desfășurate în acest sens care să exemplifice și să creeze asocierea securității cu un proces, și nu cu o instituție.

Care sunt principalele consecințe ale neînțelegerii conotației conceptului de securitate?

Potrivit Legii 51/1991 privind securitatea națională a României, securitatea națională a României reprezintă starea de legalitate, de echilibru și de stabilitate socială, economică și politică și dezvoltarea statului național român ca stat suveran, unitar, independent și indivizibil, menținerii ordinii de drept, precum și climatul

de exercitare neîngrădită a drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, potrivit principiilor și normelor democratice statornice prin Constituție (Parlamentul României 1991).

Astfel, putem observa că securitatea constituie în prezent un proces de asigurare și de consolidare a vieții și libertății fundamentale a cetățenilor, și nicidecum o îngrădire a acestuia. Totuși, asocierea continuă și constantă a conceptului de securitate în forma unui termen peiorativ are valențe negative asupra acestui domeniu, valențele fiind de natură profesională, administrativă și academică.

La nivel profesional, o primă consecință a termenului de securitate asociat cu conotații negative este reprezentată de neîncrederea pe care acesta o generează în rândul populației cu privire la instituțiile de intelligence. Astfel, o mulțime de cetățeni vor fi temători și bănuitori cu privire la potențialele acțiuni ale SRI, putând să manifeste o anumită rețineră în semnalarea anumitor pericole care ar avea repercusiuni negative la nivelul securității naționale, fiind reticenți față de o potențială colaborare cu autoritățile competente în acest domeniu.

De asemenea, o altă consecință a neutilizării adecvate a termenului de *securitate* este constituită de faptul că domeniul concret de activitate al SRI nu este cunoscut populației și nu este înțeles. Acest lucru se poate observa inclusiv din denumirea serviciului, care este considerat a fi unul de *informații*, și nu unul de securitate. Acest lucru marchează o carență gravă în materie de cultură de securitate la nivelul societății românești, întrucât domeniul informațiilor reprezintă doar una dintre ramurile de activitate ale SRI, activitățile sale fiind mult mai numeroase și mai complexe pentru realizarea securității interne. Citind Legea nr. 14, din 24 februarie 1992 (Parlamentul României 1992) privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații, putem observa că SRI este una dintre instituțiile componente ale sistemului de apărare a țării, atribuțiile sale fiind mult mai largi decât simpla culegere de informații, acestea incluzând realizarea de operațiuni de contraterorism, de contraspionaj, de analiză, scopul operațiunilor fiind asigurarea securității. De asemenea, serviciile de informații la nivel global sunt servicii de securitate, SRI având o denumire ușor atipică pentru terminologia din acest domeniu.

La nivel administrativ, problemele ajung să fie tot mai numeroase, ele cunoscând diferite valențe și forme. În acest sens, putem remarca faptul că, în primul rând, România este una dintre puținele state din NATO și UE care nu are la nivel administrativ o delimitare clară a noțiunilor de securitate, siguranță și apărare. Acest lucru este unul îngrijorător, noțiunile și conceptele enumerate mai sus, chiar dacă fac parte din terminologia specifică securității, ele nu pot constitui un substitut unele pentru altele, întrucât sunt termeni specifici, care au un domeniu foarte bine reglementat de activitate.

Astfel, în cazul României, remarcăm faptul că deține o strategie în domeniul apărării prin documentul Strategia Națională de Apărare 2020-2024, dar constatăm că

România nu are în prezent o strategie națională de securitate care să conțină câte o strategie pentru fiecare domeniu ce reprezintă un factor de securitate, aceasta deținând, în prezent, doar o Strategie pentru Securitatea Cibernetică (Parlamentul României 2022). Acest lucru este unul îngrijorător, întrucât ultima strategie care aborda securitatea la nivelul tuturor ramurilor sale de interes a fost Strategia de Securitate Națională a României din anul 2006 (AFAS 2016).

În prezent, la nivelul planificării instituționale din România, termenii „apărare” și „securitate” sunt în continuare utilizați într-o relație de simetrie și congruență. Astfel, folosirea celor două concepte simultan și asocierea lor constantă se regăsesc în mai multe proiecte de lege, în legi și strategii menite să asigure securitatea și apărarea. Sugestivă în acest sens este Legea 203/2015 privind planificarea apărării, care, potrivit art. 1, alineatul 1, menționează că „planificarea apărării, atribut și componentă esențială a politicii de apărare, reprezintă un complex de activități și măsuri care vizează protejarea și promovarea intereselor naționale, *definirea și îndeplinirea obiectivelor securității naționale* a României în domeniul apărării” demonstrează că domeniile securității și apărării sunt în continuare abordate într-o relație de profundă congruență de către instituțiile statului român (Parlamentul României 2015). Astfel, potrivit acestei legi, relația de congruență dintre securitate și apărare este cel mai profund redată prin formularea „definirea și îndeplinirea obiectivelor securității naționale a României, în domeniul apărării”, care evidențiază faptul că, pentru domeniul apărării, securitatea reprezintă o componentă esențială, în planificarea apărării naționale fiind introduse inclusiv componente din sfera securității (precum *informațiile*, dar și elemente din Strategia de Securitate a Uniunii Europene) (Legrand 2023).

De asemenea, tot în baza Legii 203/2015, relația de congruență dintre apărare și securitate apare și în cadrul art. 1, alineatul 2 litera b și c, în care sunt abordate obligațiile pe care România le are de îndeplinit în materie de securitate și apărare comună, ca urmare a apartenenței sale la NATO și Uniunea Europeană. Astfel, în baza legii enunțate mai sus, se remarcă abordarea unitară a celor două concepte, relația de congruență dintre ele, dar din păcate, nu se face o delimitare exactă în abordarea separată a obiectivelor de securitate și în abordarea obiectivelor din domeniul apărării.

La nivelul Strategiei Naționale de Apărare a României, se remarcă faptul că principalele direcții de acțiune și modalități de asigurare a securității sunt abordate în cadrul acesteia, ca parte componentă a apărării, și nu separat, fapt care creează o ineficiență în materie de apărare și securitate, ca urmare a neînțelegerii conceptelor și atribuțiilor specifice fiecărei instituții.

Făcând o analiză pe plan extern, putem observa cum majoritatea țărilor din cadrul NATO și UE își reactualizează strategiile anual, și nu o dată la 4 ani, întrucât problemele de apărare și de securitate variază constant. Totodată, analizând

strategiile altor state, putem observa că securitatea și apărarea sunt abordate separat, fiecare având stabilit un domeniu clar de activitate, atribuțiile și competențele din domeniul securității și apărării nefiind într-o relație de tip substituție, ci într-o relație de tip conlucrare. Exemple sugestive în acest sens sunt Strategia de Apărare a SUA ([US Department of Defense 2022](#)) și Strategia de Securitate a Statelor Unite ([National Security Strategy 2022](#)), Strategia de Apărare și Strategia de Securitate a Franței sau Strategia de Apărare și Strategia de Securitate a Germaniei.

Totodată, la nivelul utilizării într-o relație de natură echivalentă și congruentă a conceptelor de apărare și securitate, un model de abordare teoretică și practică a celor două concepte se regăsește în Politica de Securitate și Apărare Comună a Uniunii Europene. Astfel, în terminologia folosită în cadrul Politicii de Securitate și Apărare Comună (PSAC), observăm, încă din titlu, faptul că cele două domenii sunt abordate separat, fiind ulterior prezentată relația dintre ele, neexistând o confuzie în materie terminologică sau atribuțională ([Legrand 2023](#)). Astfel, existența conjuncției coordonatoare „și” în denumirea sa indică faptul că între noțiunea de securitate și cea de apărare există o relație de cooperare, dar indică, totodată, faptul că cele două domenii au atribuții și conotații diferite.

Analizând în continuare aria specifică securității internaționale, observăm că, la nivelul acesteia, există, inclusiv la nivel academic, teoretic și practic, o diferențiere substanțială între noțiunile din sfera intelligence-ului politic/guvernamental și între noțiunile specifice din sfera terminologică a intelligence-ului economic. Constatăm că, la nivelul terminologiei din sfera securității relațiilor internaționale și a studiilor de securitate, inclusiv la nivel internațional, domeniul securității cunoaște o abordare multisectorială și multinivelară, aceasta dispunându-se pe mai multe domenii.

Securitatea internațională înțelesă ca securitate între state a apărut, pentru prima dată, ca și concept în secolul XX. În acest sens, amenințările nu mai provin doar din rândul statelor, acestea cunoscând mai multe niveluri și forme. Astfel, pe lângă amenințările clasice, constituite din state ostile, în sfera noilor amenințări la adresa securității, se încadrează grupurile etnice obsedate de ideea de hipernaționalism, bandele criminale, organizațiile mafioate, epidemiile, terorismul, alimentele toxice, sărăcia și gestionarea defectuoasă a efectelor lor, suprapopularea, statele eșuate, fluxurile de refugiați, poluarea, efectele poluării, distrugerea faunei și florei și noile amenințări din spațiul cyber. La nivel internațional, securitatea internațională cunoaște o abordare multinivel, aceasta realizându-se la nivel individual (securitatea individului), la nivelul societății (securitatea societală) și la nivel global (securitatea globală) ([Bertel și Kristensen 2019, 26](#)).

De asemenea, începând cu deceniul 8 al secolului XX, o foarte mare parte din atribuțiile statului au fost transferate către mediul privat, acest lucru fiind valabil inclusiv în domeniul securității. Astfel, a apărut domeniul intelligence-ului economic, domeniu care este dedicat exclusiv spionajului și contraspionajului din

sfera companiilor. La nivel conceptual, termenii cei mai relevanți din acest domeniu sunt *security science* și *security governance*.

Security science reprezintă un domeniu care reunește mai multe concepte și principii. Acesta este momentan un domeniu aflat la început de formare, nefiind o ramură tradițională a securității, integrând concepte din sfera managementului securității, principiile securității, informare, dirijat de managementul riscului de securitate (Smith și Brooks 2013, 19).

Security governance reprezintă un domeniu din sfera intelligence-ului economic, relativ nou în sfera practică și academică, apărut în jurul anilor '80. *Security governance* este, în prezent, destinat domeniului corporate, vizând în primul rând sfera ideii de business și IT.

Security governance este ansamblul de responsabilități și practici exercitate de conducerea executivă, cu scopul de a oferi o direcție strategică, de a se asigura că obiectivele sunt atinse, că riscurile sunt gestionate corespunzător și de a verifica că resursele întreprinderii sunt utilizate în mod responsabil. Cercetările noastre au arătat că, prin capacitățile lor emergente în domeniul guvernancei securității și al managementului riscului, multe organizații iau măsuri proactive pentru a se asigura că investițiile lor în controalele de securitate le susțin direct obiectivele pentru afaceri. O viziune consecventă la nivelul întregii organizații a riscurilor de securitate, care integrează atât securitatea fizică, cât și securitatea IT, este un element esențial al acestei strategii. Combinând guvernancea superioară a securității și managementul riscurilor cu o abordare integrată a securității logice și fizice, organizațiile obțin un avantaj pentru a concura în economia globală, cu un atu deosebit printr-o infrastructură IT optimizată și o mai bună protecție a activelor lor digitale, fizice și umane (Fay și Patterson 2018, 56).

Din păcate, la nivelul României, nu există încă o terminologie adecvată utilizată în sfera intelligence-ului economic, cercetarea și subiectele abordate la nivel teoretic și practic fiind într-o etapă incipientă. Totuși, având în vedere competitivitatea extraordinară din sfera economică și antreprenorială, în societatea românească va fi necesară introducerea cât mai rapid a ideilor și terminologiei din sfera intelligence-ului economic, domeniul fiind unul care va avea o importanță substanțială în viitor.

De ce este importantă o distincție clară la nivelul strategiei?

Răspunsul este pentru că, în primul rând, apărarea, securitatea sau siguranța sunt concepte diferite. Mai sus, am definit conceptul de securitate cu toate atribuțiile pe care le implică realizarea acesteia. În continuare, vom oferi o definiție a conceptului de apărare și de siguranță.

Potrivit Legii nr. 45, din 1 iulie 1994, apărarea națională cuprinde ansamblul de măsuri și de acțiuni politice, diplomatice, economice, militare, juridice,

psihologice, desfășurate de statul român, în scopul garantării suveranității naționale, independenței și unității statului, integrității teritoriale a țării și democrației constituționale ([Parlamentul României 1994](#)).

De asemenea, se poate remarca la nivelul terminologiei utilizate în sfera serviciilor de informații că există o gravă confuzie, inclusiv la nivelul diferenței dintre conceptele de securitate și siguranță, celor doi termeni atribuindu-li-se același sens și înțeles.

Potrivit Legii Siguranței Naționale nr. 51/1991, siguranța națională este definită ca fiind o stare de legalitate, de echilibru și de stabilitate socială, economică și politică necesară dezvoltării statului național român ca stat suveran, unitar, independent și indivizibil, menținerii ordinii de drept, precum și a climatului, și exercitării neîngrădite a drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, potrivit principiilor și normelor democratice statornicite prin Constituție ([Parlamentul României 1991](#)). Astfel, înțelegerea exactă a definițiilor și conceptelor din sfera securității care să descrie exact domeniul de activitate este imperativă pentru buna realizare a securității și apărării țării, pentru a crea instituții cu un rol foarte bine delimitat, care să înțeleagă perfect atribuțiile pe care le au astfel încât să își canalizeze toate resursele în vederea îndeplinirii acestora.

La nivel academic, terminologia din spectrul securității este studiată și analizată, în momentul de față, în România doar în instituțiile de profil, în cadrul programelor destinate civililor și militarilor. Considerăm că, pentru realizarea unei culturi în materie de securitate la nivel național, terminologia din domeniul securității trebuie să transceadă limita studierii ei doar în cadrul instituțiilor de profil și să înceapă să fie abordată și în spectrul științelor politice, a programelor de studiu din aria relațiilor internaționale și studii europene, în cadrul relațiilor economice internaționale și chiar în cadrul programelor de informatică și cibernetică, întrucât, într-o lume complexă, cu schimbări constante, care produc un număr însemnat de amenințări hibride, securitatea va fi un domeniu al cărui monopol nu va mai fi deținut doar de instituțiile guvernamentale, fiind necesar astfel transferul anumitor responsabilități către instituțiile private sau către cetățeni, așa cum se întâmplă în Elveția ([Federal Intelligence Service 2022](#)).

De aceea, la nivel academic, este necesar ca inclusiv studenții din alte instituții decât cele de profil să studieze și să înțeleagă noțiunile și terminologia din sfera securității, întrucât creșterea numărului de amenințări hibride, de factură statală și nonstatală, va necesita deținerea unor cunoștințe minime din aria spectrului securității.

Cum poate fi prezentată mai bine terminologia securității mediului civil și cum pot cetățenii să își însușească și să înțeleagă exact noțiunile acestui spectru?

După cum am specificat mai sus, o primă măsură ar fi demonopolizarea noțiunilor de securitate, predate în prezent doar în instituțiile de profil sau adiacente. Considerăm

că, așa cum un student de la Facultatea de Litere are niște noțiuni elementare de matematică, informatică, biologie sau chimie, este important ca mediul universitar (sau chiar cel liceal) să fie capabil să învețe cetățenii niște noțiuni elementare din domeniul securității.

Totodată, pentru realizarea unei culturi de securitate la nivel public, principalele instituții care realizează acest proces trebuie să fie mai transparente față de cetățeni (precum instituțiile de intelligence din Vest) și să comunice mult mai deschis cu cetățenii. În acest sens, considerăm că esențial ar fi accesul civililor la anumite publicații care au drept subiect de interes cultura de securitate astfel încât aceștia să poată să își însușească respectivele noțiuni tocmai de la experții în domeniu. De asemenea, este necesară și o schimbare sau îmbunătățire a comunicării făcute pe rețelele de socializare, astfel încât ideea constantă de secret și de mister care învăluie activitatea serviciilor să nu mai pară ca fiind ceva ce are legătură mai mult cu domeniul ocultismului și misticismului. Chiar dacă această atractivitate față de servicii a constat, inițial, tocmai în existența factorului mister, în secolul XXI, secolul vitezei, al social media și al transparenței, atractivitatea pentru tineri constă în simplitate și în lipsa opacității activității.

Nu în ultimul rând, trebuie întreprinsă o campanie de comunicare publică prin care să se demonstreze faptul că domeniul securității nu are o legătură cu Securitatea din timpul comunismului, instituțiile care realizează securitatea națională făcând-o în beneficiul cetățenilor, și nu în detrimentul lor.

Concluzii

Drept concluzie, putem afirma că o stăpânire corectă a terminologiei din sfera domeniului de securitate este esențială, întrucât formarea unei culturi de securitate la nivel militar, politic, instituțional și civil este esențială pentru provocările actualului deceniu.

Totodată, existența unei culturi de securitate activă în rândul cetățenilor creează și un puternic parteneriat între societate și instituțiile angrenate în asigurarea securității, crescând astfel nivelul de încredere față de ele și micșorând astfel distanțarea față de putere cu privire la instituțiile publice, cetățenii devenind conștienți că astfel de instituții lucrează pentru ei, și nu împotriva lor. O cultură de securitate puternică indică și existența unui nivel crescut de dezvoltare și de încredere a cetățenilor în stat, țările care posedă o astfel de cultură fiind Israel, Elveția sau Statele Unite, unde nivelul de viață este unul ridicat, cetățenii având un înalt respect pentru instituțiile din domeniul apărării.

Sub aspectul utilității practice, studiul actual este important, întrucât identificarea și definirea termenilor de securitate, apărare și siguranță din punct de vedere legislativ este elementară, prin prisma faptului că demararea unui proces de formare a unei

culturi de securitate se fundamentează pe o bază juridică. Astfel, ideea de a crea o cultură de securitate puternică la nivelul societății civile este realizabilă, beneficiind de existența unui suport juridic.

De asemenea, prin analizarea Strategiei de Apărare a României și a Strategiei de Siguranță a României, am demonstrat faptul că încă există anumite limitări în privința operării corecte cu concepte din sfera securității, aceste limitări putând trece de la stadiul de erori de natură tehnică la repercusiuni grave (care se pot calcula, din păcate, în număr de morți) pentru societate.

Totodată, în urma studiului, am descoperit că România, în prezent, nu are o Strategie Națională de Securitate, fapt ce plasează țara noastră printre singurele țări membre din NATO și UE care nu dețin o astfel de strategie. În contextul actualului război dintre Federația Rusă și Ucraina, dar și a existenței tot mai multor amenințări hibride, precum terorism, cyberterorism, hacking, schimbări de acest tip, este imperativ pentru țara noastră să posede o astfel de strategie, întrucât amenințări de acest tip se regăsesc în toate sectoarele de interes ale unei țări (politic, militar, sanitar, economic, financiar, cultural, energetic), ele depășind granițele amenințărilor clasice.

La nivel de limitări ale demersului nostru, principala limitare este constituită de lipsa unui chestionar realizat recent, pe un eșantion de cetățeni reprezentativi pentru societate, astfel încât să estimăm un posibil grad de încredere/neîncredere cu privire la instituțiile angrenate în realizarea procesului de securitate sau apărare.

O altă limitare a fost constituită de faptul că, în prezent, la nivelul țării, nu s-a efectuat un chestionar care să măsoare adevăratul nivel de cultură de securitate din România, lipsind date care să reflecte atât măsurătorile cantitative, cât și cele calitative. Studiul conține doar informații obținute din surse deschise, de tipul OSINT, neinteracționând pentru realizarea sa cu oameni politici, oficiali guvernamentali sau cu personal din sfera instituțiilor militare, opiniile prezentate în paginile acestuia fiind doar opiniile noastre cu privire la actuala cultură de securitate de pe teritoriul României. De aceea nu știm dacă, în prezent, în mediile enumerate mai sus au loc discuții cu privire la îmbunătățirea terminologiei din domeniul securității.

La nivel de noutate, considerăm că prezentul studiu este unul dintre primele care prezintă corelația dintre necesitatea îmbunătățirii și înțelegerii terminologiei specifice domeniului securității și crearea unei puternice culturi de securitate la nivel instituțional și civil. O altă noutate pe care o aduce prezentul studiu este reprezentată de faptul că acesta demonstrează necesitatea de a scoate din sfera peiorativă conceptul de „securitate”, perceput negativ în opinia publică și transformarea sa într-un concept pozitiv, care să fie asociat cu ideea de siguranță, apărare și liniște.

Drept concluzie, putem spune că studiul nostru aduce în discuție necesitatea conceperii unei strategii naționale de securitate, demers absolut necesar pentru viitoarele confruntări și amenințări pe care statul român le va avea de soluționat în viitor.

Referințe

AFAS. 2016. „Strategia de Securitate Națională a României 2006”. <https://afas.ro/wp-content/uploads/2016/09/Strategia-de-securitate-nationala-a-Romaniei.pdf>

Bertel, Heurlin și Peter Marcus Kristensen. 2019. *International Security*, Vol. II. Copenhaga: Danish Institute of International Affairs.

Dexonline. 2023. <https://dexonline.ro/definitie/terminologie>.

Fay, John și David Patterson. 2018. *Contemporary Security Management*. Amsterdam: Editura Elsevier.

Federal Intelligence Service. 2022. ”Switzerland’s Security 2022”. <https://www.newsadmin.ch/newsd/message/attachments/72371.pdf>.

Leahu, Silviu. 2021. *Aproape totul despre serviciile secrete ale lumii*. București: Editura Neverland.

Legrand, Jérôme. 2023. „Politica de securitate și apărare comună”. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/159/politica-de-securitate-si-aparare-comuna>.

„**National Security Strategy**”. 2022. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>.

Parlamentul României. 1991. „Legea nr. 51/1991 privind siguranța sațională”. *Monitorul oficial* 163. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/1517>.

—. 1992. „Legea nr. 14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații”. *Monitorul oficial* 33. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/2144>.

—. 1994. „Legea nr. 45/1994 privind Apărarea Națională”. *Monitorul oficial* 172. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/4143>.

—. 2015. „Legea nr. 203/2015 privind planificarea apărării”. *Monitorul oficial* 555. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/170048>.

—. 2022. „Strategia de Securitate Cibernetică a României 2021”. *Monitorul oficial* 2. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/250235>.

Smith, Clifton și David Brooks. 2013. *Security Science: The Theory and Practice of Security*. Perth: Cowan University.

Strategia de Securitate a Uniunii Europene. fără an. <https://www.consilium.europa.eu/media/30815/qc7809568roc.pdf>.

US Department of Defense. 2022. ”National Defense Strategy of The United States of America”. <https://apps.dtic.mil/sti/trecms/pdf/AD1183539.pdf>.